

Турам Петріаувін

КАЗКИ МАЛЕНЬКОГО МІСТА

ტურამ ნეტრიაშვილი

КАЗКИ МАЛЕНЬКОГО МІСТА

Для дошкільного
та молодшого шкільного віку

Переклад із грузинської
Станіслава Реп'яха

Художник
Дмитро Гармаш

До мого українського читача

Вітаю тебе, мій маленький друже, і твоїх батьків, які купили для тебе цю книжечку. Щиро вірю в те, що вона тобі сподобається і принесе радість від зустрічі з героями моїх казкових історій.

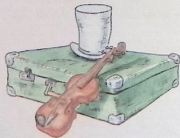
Ти – українець, а я – грузин. Але казка – це цілий світ, у якому зустрічаються читачі різних національностей. Отож ми зустрічаємося з тобою в моєму казковому Маленькому Місті. Усі ці казки я написав в Україні. Тут народилася моя старша донька Оля (по-грузинському – Оліко). Яюсь, граючись із нею, я несподівано для самого себе назвав свою крихітку «динозавриком». А потім вирішив написати для неї казку, в якій діяв би такий собі сумирний динозаврик.

І цю свою першу казку я незабаром таки написав. Але, на жаль, включити її до цієї книжечки я не зміг, бо вона – про Маленьке Місто, а в той час, коли на Землі жили динозаври, міст іще не було – ні маленьких, ні тим більше великих.

Моє Маленьке Місто не зовсім вигадане, просто в моїй творчій уяві дивовижним чином злилися в одне двох реальних міст – грузинське Батумі й українське Чернівці.

Тож запрошую тебе до свого Маленького Міста – погуляй у ньому з моїми героями, розділи з ними їхні радіощі, подумай, як би ти зарадив їм у критичних ситуаціях, підставив своє дитяче плече й подав руку допомоги.

Твій дідусь ГУРАМ

Т. 3. 069

СУМНИЙ КЛОУН

Дивна хвороба напала на мешканців Маленького Міста.

Усі хотіли мати валізи.

Нічого, крім валіз, людей не цікавило.

Збираючись вийти з дому, вони годинами вертілися та крутилися з валізою в руці перед великим дзеркалом. Ні, не себе вони розглядали – їх хвилювало, чи гарну валізу вибрано.

Ніхто і ніде не з'являвся без валізи.

Один одного оцінювали по валізі.

Пристрасть до валіз затьмарила все.

І дійшло до того, що людині, яка винайшла валізу, поставили пам'ятник на головному майдані Маленького Міста: на постаменті-валізі височів велетень з валізою в руці. Проходячи мимо пам'ятника, городяни побожно знімали головні убори й крокували, самовдоволено виставивши перед собою валізу й гордовито задерши голову.

Час від часу вони зупинялися, діставали з кишені оксамитку, дбайливо витирали з валізи порох і начищали її до блиску.

Уявіть собі, навіть у театрі не розлучалися вони з валізами – тримали на колінах під час спектаклю! Та чи варто дивуватися, якщо самі актори на сцені не випускали з рук валізи, якщо й тендітні, тонюсінькі балерини танцювали з валізою в руці!

Валіза, звісно, заважала кружляти на пуантах, але ці труднощі з ентузіазмом переборювалися.

Головне – в руках була валіза.
І тільки одна людина в усьому місті
ходила без валізи.

Піднявши комір пальта і сховавши
руки в кишені, вона задумливо блукала
вулицями.

Цією людиною був клоун.

Клоуна вигнали з цирку – не хотіли там
бачити людини без валізи! Та й він був не
потрібен – мешканці Маленького Міста
розучилися сміятися. Самі поміркуйте – чи
до сміху людині, якщо вона поглинута дум-
ками про валізу!

Клоун плентав вулицею і сумно зітхав,
дивлячись на перехожих.

Обличчя в них були похмурі.

Та хіба усміхатимешся, якщо йдеш і пе-
реживаєш: «Може, погана у мене валіза,
може, в інших краща...»

І клоун знову зітхнув, згорьовано звів
голову.

А перехожі сердито косували на нього –
що за птиця без валізи?

Деякі навмисно чіпляли його плечем,
шттовхали і навіть сварили.

Клоун дратував людей, і вони дружно
глузували з нього: «Ну хіба ти людина без валізи? Гріш тобі
ціна, безвалізному!»

І, зрештою, відлупцювали його, просто так, без жодного при-
воду. Клоун ледве вирвався і втік. А наздогнати його вони, зро-
зуміло, не могли: заважали важкі валізи. Додамо, що городяни
набивали їх чим могли.

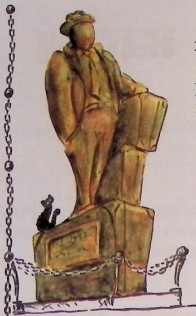
Клоун перестав виходити з дому.

Сидів біля вікна і сумно поглядав на вулицю.

Співчував перехожим, карикатурно зігнутих під тягарем
валізи.

Городяни охоче тягали б для рівноваги по дві валізи, щоб не
кособочитися, але ж виникала нова проблема: як зняти перед
пам'ятником головний убір?!

Клоун жалів людей та все думав і думав, як урятувати місто
від жахливої хвороби...

І ось одного ранку в місті з'явилися афіші. На них був зображений клоун з величезною валізою.

Городяни осміхалися, задоволені: «Взявся, мовляв, клоун за розум».

А ввечері усе місто посунуло до цирку.

Волочачи валізи, люди підіймалися сходишками.

Порозсідалися навколо арени.

Почалася вистава.

Публіка із задоволенням дивилася вже багато разів бачене: як силач підіймає сто гігантських валіз, жонглер підкидає в повітря мініатюрні валізочки, акробати стрибають на валізах, а ілюзіоніст майстерно витягує їх із чорного циліндра. Особливо ж подобалося глядачам, що навіть тварини виступали з валізами – слони носили на хоботах неймовірних розмірів валізи, а зайчики бавилися крихітними.

Потім арена спорожніла, оркестр замовк, світло погасло.

Один-єдиний промінь освітлював арену.

Піднялася завіса – і на арені з'явився клоун. Він тягнув за собою громіздку валізу. Хитаючись, дійшов до середини арени і зупинився у світляному колі.

Люди чекали, що він почне робити сальто з валізою в руці, а може, піде з нею по канату.

А клоун поставив валізу, присів навпочіпки і відчинив її.

З валізи випурхнули метелики.

Клоун сподівався, що краса метеликів змусить людей забути про валізи. Він посадовив кілька метеликів собі на долоню й обійшов арену.

Випроставши руку, він показував чудових яскравокрилих метеликів.

Заглядав людям в очі й усміхався.

Та люди нічого не розуміли.

Прикипівши до валіз, вони не бачили метеликів!

Розлютовані на клоуна, усі обурювалися, сварилися, кричали:

– Навіщо ти нам голову морочиш?! Не вмієш нічого робити – геть з арени!

Але найстрашніше було те, що метеликів не помічали діти! Лише двоє-троє малят вигукнули: «Які гарні метелики!» Та батьки одразу ж насипалися на них: «Ви неухважно стежите за валізами, ось і ввижаються вам усякі дурниці!»

Марно виставляв клоун долоню з метеликами – роздратовані глядачі залишили залу.

І клоун зостався сам і мовчки стояв у колі світла.

Нарешті погас і останній промінь – видко, й освітлювачеві надокучило дивитися на клоуна.

Усе потонуло в п'їтми.

Але раптом під куполом цирку розлилося голубе с'яйво.

На мить з мороку вихопилася сумна постать у старому циліндрі і стоптаних черевиках. І знову запанувала темрява.

Це спалахнув блакитним с'яйвом і щез клоун.

Так, блиснувши блакиттю, щезають, виявляється, сумні клоуни. Люди, які, буркочучи, покидали цирк, відчули щось дивне, незвичне. Обернувшись, вони побачили: весь цирк був у блакитному мерехтінні!

Дивуючись небувалому видовищу, вони пішли назад, волочачи свої валізи.

Увійшли до зали й ойкнули – над ареною пурхали, промін'ячись блакитним світлом, великі метелики.

Клоуна на арені не було.

Люди пильно вдивлялися у блакитне мерехтіння, і несподівано їх ос'яяло: саме цих метеликів і хотів показати їм клоун!..

Але вони не знали, що саме клоун наділив метеликів своїм світлом, і це світло випромінюють вони зараз.

Довго-довго с'яяла під куполом блакить.

Потім метелики вилетіли через купол і цирк потонув у п'їтмі.

Коли спалахнули лампочки, люди побачили – їхні валізи зникли!

Зникли, полопались, виявляється, як мильні бульбашки, від дотику крилець метеликів.

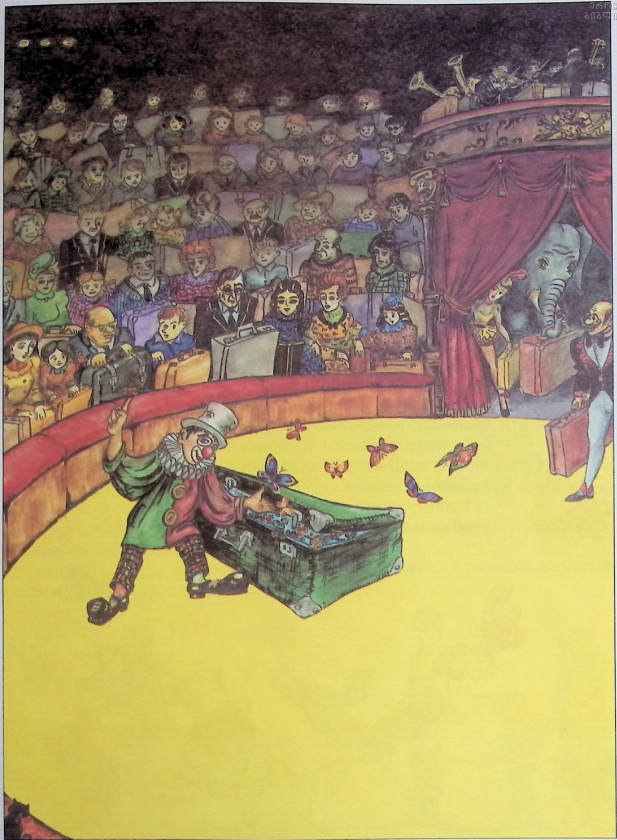
У відчаї й люті люди вже ладні були кинутися одне на одного й почати бійку, та раптом залунав сміх.

Дуже вже смішними були їхні перекошені від злості обличчя.

І хтось перший розреготався. За ним – другий.

Незабаром сміялися всі.

Заливалися реготом.

Сміялися над собою,
над тим, що всюди, без
жодної потреби, тягали
за собою валізи.

Потім згадали клоуна,
винувато замовкли і тихо
залишили цирк.

Задумливо йшли головною
вулицею...

На центральному майдані зупинилися
здивовані: людина-пам'ятник не стояла, а
сиділа з квітами в руках замість валізи.

Так мешканці Маленького Міста позбулися
страшної хвороби.

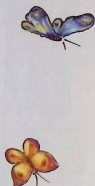
Але й досі трапляються на вулицях люди з похму-
рими обличчями і це засвідчує, що ще жива небез-
пека «валізоманії».

Ночами ж у місті кружляють
мерехтливі метелики.

Вони залітають у вікна і
випромінюють на людей, що сплять,
блакитне сяйво.

І це сяйво пронизує сон
кожної людини.

І наступного дня люди знов
усміхаються одне одному.

СКРИПАЛЬ І ПТАШКА

Маленькому Місті жив скрипаль.

Щовечора він надягав старий фрак, брав скрипку і прямував на міський майдан.

Зупинявся в його центрі й починав грати.

Послухати його гру приходило лише кілька чоловік.

Скрипаль засмучувався, але цього не виказував.

Заплющивши очі, він натхненно водив смичком по струнах.

Грав до глибокої ночі. А коли опускав смичок і розтуляв повіки, виявлялося, що всі люди вже порозходились.

Якусь мить постоявши в задумі під тьмяним ліхтарем, скрипаль гірко усміхався й плентав додому...

А наступного дня знову йшов грати на майдан.

Так тривало день у день.

Слухачів у скрипаля не більшало.

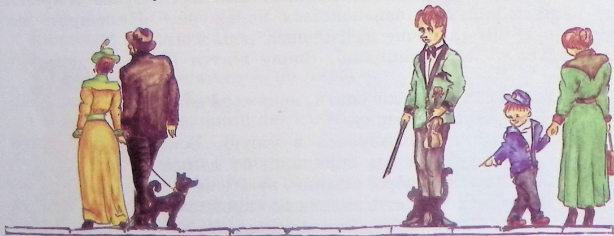
І тоді він вирішив: заковика, мабуть, – у його скрипці.

«Треба знайти для скрипки таке дерево, що саме співатиме», – остаточно вирішив він і подався на пошуки.

Цілими днями блукав у лісах. Переходив від дерева до дерева – стукав по стовбуру і прислухався. «Ні, не те», – супився й простував до іншого дерева.

Усі довколишні ліси у пошуках незвичайного, особливого дерева обійшов скрипаль. Але – марно.

Знесилившись, він нарешті присів спочити. І раптом помітив на землі пташку з перебитим крилом.

Піднявши бідолашне створіння, побризкав на нього водою з джерела, що жебоніло поруч.

Пташка стрепенулася.

– Що з тобою сталося? – запитав скрипаль.

– Я хотіла злетіти до самого неба. Але сил забракло, я знемогла і впала, – відповіла пташка з плачем.

Ці слова вразили скрипалю до глибини душі.

Він обережно поклав її за пазуху і заквапився назад, до міста, геть забувши про дерево на скрипку.

Скрипаль довго виходжував пташку, змащуючи цілющим зіллям пошкоджене крило, годував її, втішав: «Не журись, скоро ти оклигаєш і знову злетиш, аж під самі хмари!»

Скрипаль піклувався про пташку, не думаючи ні про що інше на світі.

З його будинку більше не долинала музика, і сусіди та перехожі непокоїлись: «У чому річ? Що трапилося, чи не сталося, бува, зі скрипалем якого лиха?»

І тільки найближчий його сусід був задоволений. Цей чоловіча над усе любив смачно попоїсти, а музика позбавляла його апетиту. Він взагалі вважав, що люди співають і грають на музичних інструментах тільки йому на зло.

Тепер сусід триумфував – скрипка йому більше не заважала.

«Певно, скрипаль щось замислив проти мене, інакше чому так довго не грає?» – запідозрив він.

Одного дня він таки підкрився до оселі скрипалю і заглянув у вікно.

Схилившись над пташкою, скрипаль саме перев'язував їй крило.

«Кепські справи, – занепокоївся ненажера. – Незабаром він вилікує пташку і почне на radoщах день і ніч чиргикати на своїй пищалці. Знову життя не буде!»

Тож, коли скрипаль ліг спати, ненажера заліз у його дім і викрав пташку.

Уранці пташка прокинулася в клітці. Вона засумувала, затужила без скрипалю, бо душею прихилилася до цієї доброї людини, навіть небо – й те її не вабило, так вона звикла до скрипалю й так не хотіла більше розлучатися з ним.

Ув'язнена у клітці пташка плакала ревними слізьми.

Тужив за пташкою і скрипаль. У відчаї бігав містом, запитуючи кожного зустрічного, чи не бачив той його маленької пташки.

– На світі повно маленьких пташок. Невже твоя – якась особлива? Назви її прикмети, – дивувалися люди.

– Ні, вона – звичайнісінька, тільки мріє злетіти до неба, високо-високо, – пояснював скрипаль.

Усі тільки руками розводили і йшли своєю дорогою.

Скрипаль утратив вже й надію знайти свою маленьку пташку, вирішив, що вона – нежива і що він її більше не побачить.

Увечері, взявши скрипку, музика знову попрямував на майдан.

Став посередині і заграв...

Опустивши по якомусь часі смичок і розплющивши очі, він побачив навколо себе величезний натовп. Усе місто прийшло його послухати.

Зачаровані незвичайними, хвилюючими звуками, люди мовчали.

Скрипаль вдивлявся у їхні обличчя й ніби прозрівав: даремно шукав він якесь особливе дерево для нової скрипки – справжню музику народжує тільки сильне почуття!

Відтепер він щовечора грав на майдані і все місто щоразу збиралося слухати чарівні звуки його скрипки.

Коли скрипка вмовкла, дорослі непомітно витирали сльози, а діти, прийшовши додому, малювали в зошитах яскраві зірки.

Уночі ж відбувалося диво: коли діти лягали спати, зірки відділялися від сторінок шкільних зошитів і злітали в небо!

Астрономи дивувалися. «Звідки в небі з'являються все нові й нові зорі?!» – запитували один одного.

Висували різні версії, сперечалися, але все – намарне.

І тоді вони домовилися по черзі спостерігати за небом.

Сиділи біля телескопів дні і ночі, очей не змикали...

Та це ж тільки так сказати – очей не змикали, а спробуйте-но цілісіньку ніч, наприклад, не відривати погляду від неба! Все одно повіки хоч

на мить, та таки склепляться, а зорі саме в цей час і пурхнуть увись.

І після того знову й знову на небі більше зірок...

У Маленькому Місті тепер усі наспівували мелодії скрипаля. Окрім сусіда-ненажери.

Він затаїв зло на скрипаля. Сердився на все місто і на весь світ. Не спав, не їв і не пив од злості.

Все думав, як би помститися скрипалеві.

Нарешті взяв клітку з пташкою і з усього розмаху вдарив нею об стінку. Потім схопив прибиту пташку і помчав до міського майдану.

Там люди слухали скрипаля.

Ненажера злісно жбурнув ледь живу пташку до ніг скрипалеві й чимдуж побіг геть – куди очі дивляться.

Назавжди щез із міста.

Люди на майдані мовчали.

А маленька пташка помирала. Гірко ридав скрипаль.

Відтоді сплигло багато-багато літ.

На майдані Маленького Міста і досі стоїть пам'ятник скрипалеві. Він тримає в руках скрипку, і здається, ніби грає на ній. А на плечі в нього сидить пташка.

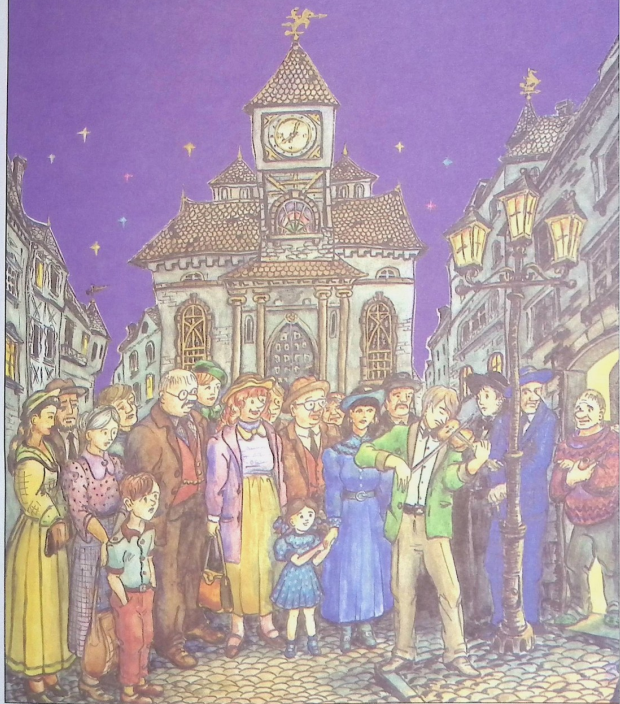
Кажуть, уночі, коли з неба падає зірка, скрипаль здригається, скрипка видає стогін. І тоді бронзова пташка, змахнувши крильми, летить у темряву.

Летить, летить, знаходить зірку, що впала на землю, несе знову її на небо.

А на світанку пташка знову повертається до скрипаля.

Ось чому на небі не менше зірок.

Тетрсулела-сажотрус

К олись, дуже давно, вулицями Маленького Міста ходили сажотруси – з ніг до голови в чорній сажі.

У ті часи в кожному будинку був камін, а над каміном – комин. У каміні горів вогонь, дим піднімався комином і звивався-крутився над дахом.

Коли в комин і димар набивалося повно сажі, господар кликав сажотруса.

Сажотрус залазив у камін і чистив димар довгою жердиною. Він пирхав, крєктав, сопів – нехай усі бачать, як це важко – трусити сажу!

Хоч сажа й розліталася по всій кімнаті та по коридору і все вкривалося брудом, сажотрус вважав, що так і треба.

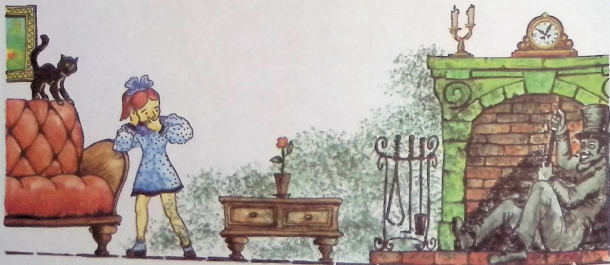
«Подумаєш! – казав він. – Я й сам – весь у сажі!» І, взявши гроші, задоволений, ішов геть, тягнучи за собою довгу жердину.

Господарі ж цілий тиждень після цього вичищали й чепурили свою оселю.

Городянам це не подобалося, та що було діяти! «Інакше цю сажу з димарів не витрусити», – запевняли сажотруси.

Треба сказати, що всі вони були страшенні нехлюї й ледацюги, лінувалися навіть умиватись. Так і ходили, замазюкані та брудні.

Й ось одного разу містом пішла чутка – з'явився новий сажотрус, якийсь дуже дивний!

Усі сажотруси метнулися по найглухіших закутках, аби знайти його, дізнатися, хто звідки взявся і чому не такий, як вони.

На одній з вулиць вони побачили людський натовп.

Задерши голови, люди дивилися на дахи сусідніх будинків.

По одному з них ішов невідомий юнак, весь у сажі, а на голові в нього білів циліндр.

Навколо юнака кружляла зграйка білих пташок.

Сажотруси аж за животи схопилися зо сміху: «Заліз на дах камін чистити! Білого циліндра начепив камін чистити!» І тут же охрестили його Тетрсулелою – Білим Дурником.

– Тетрсулело, Тетрсулело! – реготали вони. – Не з того боку заходиш! Не сміши людей!

Але дивний сажотрус ніби й не чув їх – він мовчки вигрібав і вигрібав з димаря чорний пил. Прив'язавши ківшика до мотузки, він опускав її якомога глибше в димар, а сажу висипав у мішок.

Люди чудувалися, захоплювалися його вправністю – жодна пилінка не потрапляла до кімнати!

Чистий циліндр на його голові аж сяяв білизною.

Білі пташки кружляли над ним і, щебечучи, по черзі сідали на його циліндр.

Відтоді ніхто з городян більше не користувався послугами нехлюйних сажотрусів.

Ті розгнівалися на городян і на Тетрсулелу.

«Звідки він узявся на нашу бідну голову!» – бурчали вони. Але, як і раніше, боялися й лінувалися лізти на дахи.

А Тетрсулела був звичайнісінький собі юнак, який нічим не відрізнявся від інших, тільки любив мріяти. І з дитинства дружив із білими пташками.

Це вони подарували йому білий циліндр.

Вони дарують білі циліндри усім мрійникам.

Сажотрусам довелося зрештою навчитися чистити каміни згорі, і в Тетрсулелі з'явилося багато вільного часу. Тоді він сидів собі на даху і мріяв.

Але білі пташки бачили – його щось непокоїть.

І тоді вони підгледіли його сон. Птахи вміють бачити чужі сни.

Уранці усі пташки раптом кудись зникли.

Тетрсулела засумував за ними.

Люди просили його почистити їм каміни, але він не йшов.

Він сидів і плакав. Думав, що ніколи більше не побачить своїх білих пташок.

Але вони повернулися до нього. Хоч і не сказали, куди літали й навіщо.

Кожна пташка висмикнула зі свого хвоста по пір'їнці й подарувала Тетрсулелі.

— Візьми приліпи до підметок своїх черевиків ці білі пір'їнки, і твоя мрія збудеться.

Якось після теплого весняного дощу над Маленьким Містом засяяла висока веселка.

Городяни глянули на неї й затамували подих із подиву: по веселці крокував Тетрсулела!

Він підіймався дедалі вище, а коли досяг її середини, то затанцював.

Це був танець радості!

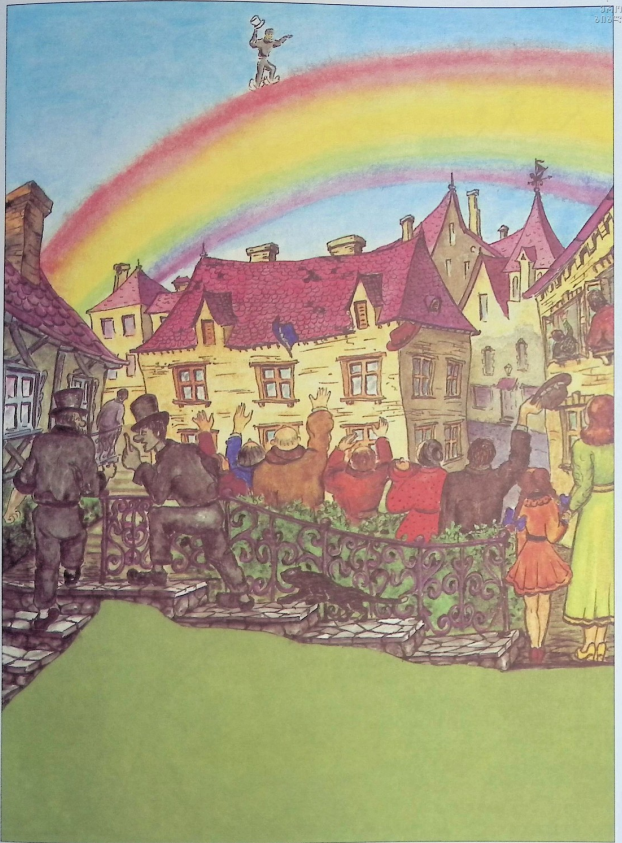
Люди кричали від захвату й підкидали вгору шапки.

А білі пташки шугали над річкою, розглядали у воді своє відображення й запевняли одна одну, що їхні хвости без однієї пір'їнки стали набагато гарнішими.

Тетрсулела танцював на веселці.

Люди захоплено стежили за кожним його рухом. І тільки сажотруси невдоволено

копилили губи. Вони стояли збоку і думали-гадали, як їм бути далі?

– Він – якийсь навіженець! Цей телепень нас погубить! – казали вони один одному. – Із-за нього і нас примусять лізти на веселку! А йому ще й не таке може збрести в голову.

І вирішили здихатись Тетрусулели, і то якомога хутчіше!

А Тетрусулела й далі танцював собі на веселці.

Люди весело перемовлялися, не відриваючи від нього своїх поглядів.

І ніхто не побачив, як до веселки підкралися сажотруси й підпалили її.

Дуга-веселка запалахкотіла й повилася чорним димом.

Тетрусулела зник у диму і в полум'ї.

Люди заціпеніли.

Білі пташки з криком шугонули вгору.

Але не встигли долетіти до веселки.

Линув густий дощ, і полум'я погасло.

Над містом чорніла обвуглена веселка.

Тетрусулела зник. Зник безслідно.

Білі пташки гірко його оплакали.

Поховалися в піддашші будинків і більше не ширяли в небі.

Обгоріла веселка наганяла тугу.

Хто її підпалив – городяни так і не дізналися.

Покликали сажотрусів, попросили почистити веселку.

Сажотруси погодились, але заломили за це кругленьку суму – вони-бо знали, що люди не поскупляться,

викладуть будь-які гроші, адже всі в місті дуже любили веселку. Сажотруси взяли гроші і... порозбігалися. Хіба ж здатні вони були дістатися веселки?!

Городяни розшукали їх, добряче відлупцювали, аби ті більше їх не дурили.

І тоді на чорну веселку злетіли білі пташки й почистили її своїм білим пір'ям.

Семибарвна веселка знову заблискотіла-засяяла над Маленьким Містом.

Але білі пташки почорніли від сажі.

І тільки груденята їхні біліли – то з них позмивали сажу краплини-сльози.

Пташки плакали, тужачи за Тетрсулелою.

У хвості кожної з цих пташок бракувало однієї пір'їнки, і тому вони нагадували ножиці.

Ви здогадалися вже, напевне, що я розповідаю про ластівок.

Ластівки й досі сумують за Тетрсулелою і вірять, що десь-таки та знайдуть його.

І шукають, з ранку до вечора шукають Тетрсулелу.

Іноді їм здається, що він відплив на хмарині в далекі краї.

І вони відлітають у вирій.

Потім повертаються й ліплять гнізда під дахами будинків.

Може, й під вашим дахом вони знайшли собі прихисток?

Ви дивуетесь: про що вони так голосно щебечуть?

Та ви тільки прислухайтеся – вони повторюють одне й те ж саме: що якоїсь весни ліне рясний білий дощ, а коли він нарешті ущухне, на веселці знову танцюватиме Тетрсулела.

ШАПКАР

дин раз на місяць ясного, сонячного ранку над Маленьким Містом линули звуки рижка.

Батьки старанно вмивали своїх діток, які тільки-но почали спинатися на ноги, і чепурили їх, але чепчиків не надівали, примовляючи: «Вони вам більше не потрібні».

Потім вели малюків вузькими вуличками на невеличкий майдан, оточений мальовничими будиночками, щоб показати їм яскраві квіти на великій клумбі. Малюки, кумедно перевалюючись з ніжки на ніжку, чеберяли до барвистого квітника.

Тим часом у будинках відчинялися вікна. Городяни, вихилившись з них, милувалися святково вбраними дітлахами, що юрмилися довкола клумби.

І тільки у високому будинку під гостроверхим дахом одне вікно лишалося зачиненим.

На це вікно вичікувально поглядали батьки малюків.

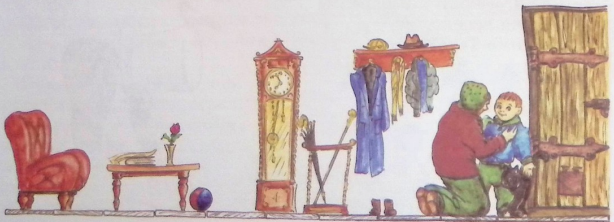
Над вікном майорів прапорець з намальованим на ньому птахом.

Дорослі знали – крізь шпаринку між стулками віконниць за дітлахами, лагідно усміхаючись, спостерігав шапкар.

Малюки чекали біля клумби.

У небі яскраво сяяло сонце.

Нарешті віконниці під гостроверхим дахом розчинялися, вгору летіли строкаті шапочки. Описавши в повітрі коло, вони опускалися малюкам на голови.

Малюки радо підстрибували, скидали шапки, роздивлялися їх і знову надягали, вигукуючи: «Яка гарна! Яка гарна!»

Кожному діставалася така шапочка, яка йому личила і була до вподоби.

Видно було, що шапкар добре знав свою справу...

Трохи перегода у вікні з'являвся й сам шапкар.

Діти з цікавістю чекали, що ж буде далі.

Шапкар починав грати на ріжку, а потім підіймав руку, щоб зняти з голо-

ви шапочку й попрощатися з дітьми, але шапочка раптово зникала.

– Ой, пробачте! – вигукував шапкар. Сховавшись на мить у кімнати, він знову з'являвся з шапочкою в руці й підкидав її високо в повітря. Шапочка облітала майдан і опускалася йому на голову.

Він знімав її і вклонявся дітям.

Ті теж зривали зі своїх голів шапочки і махали одне одному: шапкар – дітлахам, а дітлахи – шапкареві.

Потім батьки вели малечу додому, а шапкар вішав свою шапочку на цвях і брався до роботи.

На небі яскраво сяяло сонце, вітерець розвівав прапорець із птахом...

Діти дуже тішились строкатими шапочками, які дарував їм веселий шапкар із будинку під гостроверхим дахом.

Вони так їх любили, що ладні були навіть спати в них. Хлопчики й дівчатка старанно берегли їх, намагались не бруднити, не кидати абиде. Коли ж вони підростали, то батьки купували їм інші шапочки, пошиті іншими майстрами, але цих, перших, вони не викидали, а дбайливо зберігали все життя. І коли в них

самих з'являлися дітки, то вони часто виймали із шафи свої шапочки й надівали, ніби граючись, а насправді їм просто дуже кортіло ще раз натягти на голову давній дарунок.

Усі інші шапкарі в місті сердились, чому городяни першу шапочку беруть для своїх дітей саме в цього шапкаря, та ще й називають його чудодієм. «Чим він кращий за нас? – гнівно бурчали вони. – Може, тим, що підкидає свої шапочки в повітря?! Це діло нехитре, ми теж так зуміємо...» І починали підкидати вгору свої вироби.

Від зорі до зорі вони жбурляли шапочки вгору й підставляли під них голови. Дехто з них так наловчився на цьому, що занедбав своє ремесло й почав виступати в цирку. Решта ж вчасно отямилися і знову взялися до своєї звичайної роботи.

– А може, людям подобається прапорець із птахом над його будинком? – висунув здогад один із шапкарів.

І наступного дня над усіма їхніми майстернями замайорили прапорці з папугами і павичами.

Більше того – перед майстернями шапкарі висадили квіти, а один із них навіть домігся, щоб поряд із його будинком відкрили крамницю, де продавалися ласощі та варення.

Але все було намарно.

Першу шапочку для своєї дитини кожен городянин купував у шапкаря-чудодія. Й ось чому.

Малюк, який робив перші свої кроки в шапочці, пошитій шапкарем-чудодієм, ріс добрим і великодушним.

А батькам цього тільки й треба!

– Отже, вашим дітям приємно носити його шапочки, так? – обурювалися заздрісні шапкарі. – Гаразд, а тепер подивимось, що доброго дали вони вашим дітям!

Шапкарі перебрали в пам'яті добру сотню мешканців, які носили шапочки чудодія, і злісно вигукнули:

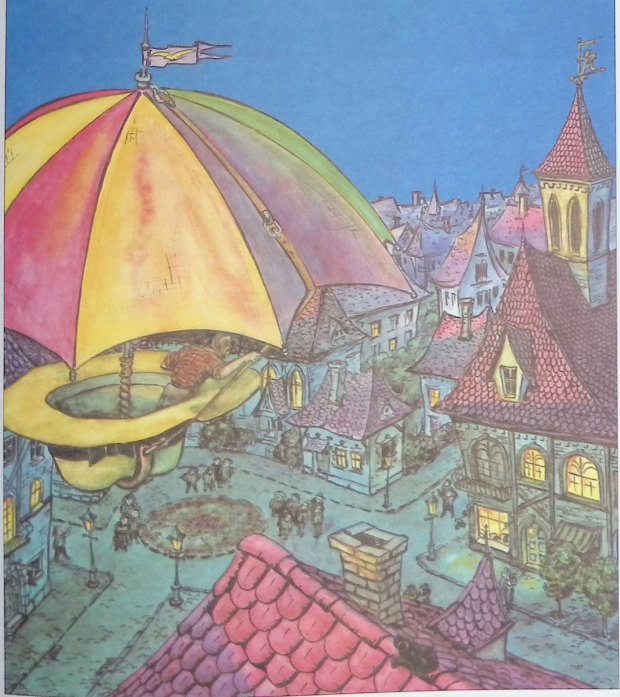
– Усі вони повиростали дурниками-простачками, недоумками. Та їх будь-хто навколо пальця обведе!

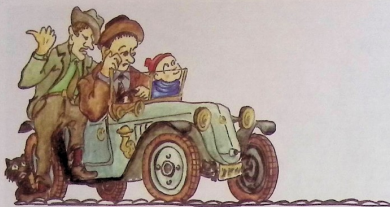
Що правда, то правда: цих дітей легко можна було обдурити. Вони росли довірливими.

Чому – питаєте ви?

Спершу я повідаю вам про таємницю шапкаря-чудодія.

Удень він шив свої шапочки. Коли ж сутеніло – розкладав їх на столі. Вночі на горище до нього зліталися птахи і вмоцувалися у тих шапочках, неначе в гніздах.

Майстер гасив сві-
ло, і птахи засинали.
Удосвіта вони зно-
ву розліталися, а в
шапочках залишали-
ся їхні сні.

І сні ці, як правило,
передавалися малечі.

Ви, дітки, звісно,
знаєте, що птахи і вві
сні бачать небо.

Тому той, хто надівав шапочку, в якій спав птах, всюди бачив віддзеркалення небесного світла і все довкола себе пов'язував з небом: на дерево гляне – воно до неба тягнеться, на сніжинку гляне – вона з небес падає. У бегемота – і в того зв'язок з небом знаходили: сам він – увесь під водою, а погляд спрямований у небо, тому й очі в нього витрішкуваті...

Той, кому все бачиться через бездонну блакить неба, не може бути поганою людиною. Хоча його й легко обдурити, підманути, ошукати.

Бо він – довірливий.

Дехто називає таку людину дурником, або ще дошкульніше – недоумком.

Ось цим словом і залякали городян заздрісні шапкарі.

– Та ваш «чудодій» тільки дурників плодить, простачків розводить! Усі ваші діти – недоумки!

Батьків охопив сумнів.

Кожному хотілося зростити свого малюка добрим, але нікому не хотілося бачити його дурником, якого будь-хто може за носа водити.

І хоч багато хто з батьків теж дивився в небо, вони враз повивітрували зі своїх голів і небо, і його блакить, і його сяйво.

Вони розгнівалися на шапкаря-чудодія, стали його сварити:

– Не хочемо тебе більше знати! Іди геть, нам твої шапки не потрібні! Не хочемо, щоб із-за тебе страждали наші діти!

Шапкар лишень усміхнувся. Він, мабуть, запідозрив, що тут щось не те, але розібратись, у чому справа, йому не дали.

– Якщо добровільно не заберешся з міста – виженемо в три шії, – пригрозили батьки.

Робити було нічого, тож шапкар зібрався в дорогу, але попросив дозволити йому побути в місті до ранку.

Городяни знехотя погодилися, але попередили:

– Ну гляди: якщо вранці не заберешся, то...

Потім за пропозицією одного з шапкарів зібрали в місті всі шапочки, пошиті чудодійним майстром, і підпалили їх.

Добрий шапкар дивився на це вогнище і плакав.

Та тільки плачем справі не зарадиш, і він заходився шити далі. Надвечір прилетіли птахи й побачили, що шапкар пошив величезну шапку, яка ледве вміщалася на горищі. У ній переночували разом шапкар і птахи.

На світанку шапкар подякував птахам і вони полетіли.

А чудодій зібрав своє манаття, поскладав його у величезну шапку і сів у неї сам.

Над містом сходило сонце, і до будинку шапкаря вже почали сходитись городяни. Вони погрожували розправитися з майстром, якщо він негайно не забереться звідси...

Будинок із гостроверхим дахом оточив натовп.

І тут сталося диво: велетенська парасоля пробила дах і злетіла в небо, піднімаючи з собою величезну шапку.

На вістрі парасолі розвіявся прапорець із птахом.

Над містом пливла гігантська шапка в супроводі звуків ріжка.

Незабаром вона зникла в білих хмарах...

Кажуть, що відтоді ніхто у Маленькому Місті не бачив шапкаря-чудодія.

Але того дня не всі його шапочки було спалено.

У місті ще лишилися батьки, які хотіли, щоб їхні діти росли, задивляючись у небо.

Теплими місячними вечорами вони виходять з малюками на прогулянку. Усі діти – без шапочок.

Тати й мами ведуть їх за руку і час від часу поглядають у небо. Якщо на вулиці безлюдно й лунають звуки ріжка, то в місячному сяйві з-за хмари виривається величезна шапка.

Шапкар-чудодій дивиться з неї вниз і кидає шапочку.

Шапочка кружляє-кружляє в повітрі й сідає на голову малюка.

Дитина знімає її й весело кричить:

– Яка гарна! Ой, яка гарна!

І махає шапочкою чудодійному майстрові.

– Гляди, нікому не кажи, хто дав тобі цю шапочку! – застерігають малюка батьки...

Дитина киває головою.

І в її пам'яті назавжди закарбовується осяяна місяцем величезна шапка з розкритою над нею гігантською парасолею...

Ось чому в Маленькому Місті не переводяться ті, хто дивиться в небо.

Шапкар-чудодій літає в небі, огорнений якщо не туманом, то хмарами.

Іноді він грає на ріжку, але звуки інструмента тонуть у міському шумі.

А якщо вони до когось і долинають, то він думає, що це йому причулося.

Шапкар спустився б на землю, та згори йому добре видно – ті, хто дивиться в небо, не в пошані у Маленькому Місті.

І шапкар-чудодій літає й далі, з гіркотою повторюючи подумки: «Якби вони ще трохи потерпіли, то всі у місті стали б дивитися у небо й думати про нього. І тоді щезли б зло й омана і ніхто нікого більше не ошукував би й не ображав...»

ОСТАННЯ КАЗКА

і казкові історії, які я вам, діти, щойно розповів, я почув від одного дідуся.

Може, й ви теж зустрічали його. Якщо так, то спробуйте пригадати...

Заглиблений у свої думки, він ходив вулицями, не дослухаючись до міського шуму. Іноді зупинявся і, підвівши голову, дивився на небо.

Маленька кімнатка дідуся була заповнена книгами. Високими стосиками лежали вони навіть на підвіконні єдиного вікна, майже затуляючи його. В кімнаті із-за цього стояла напівсутінь.

Дідусь жив самотньо.

Я часто навідувався до нього послухати його казкових історій.

Він розповідав про те, що любив: про дерева, квіти, каміння, про звірів і птахів. Я міг слухати його до знемоги.

Якось увечері я застав дідуся в ліжку. Хотів привести до нього лікаря, але він заперечливо похитав головою:

– Не треба. Краще сідай, я розповім тобі ще одну історію.

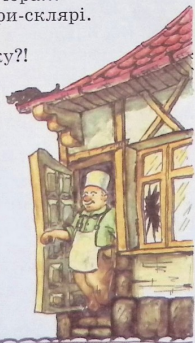
І ось що повідав мені старенький того вечора...

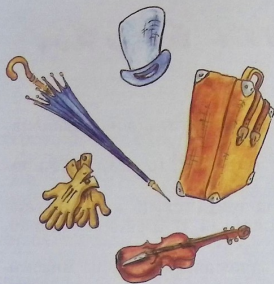
У Маленькому Місті жили колись майстри-склярі.

Вони ходили вулицями й вигукували:

– Шибки вставляємо! Кому вставити шибку?!

Склярі любили свою роботу – на сонці чудово вилискували вставлені ними шибки, засклені вікна не пропускали холоду, і діти не мерзли у своїх ліжечках. Склярі любили дітей.

Особливо любив їх той, у кого не було ні дружини, ні дітей.

А самотній людині, як відомо, дуже сумно жити на світі...

Якось увечері, коли цей скляр нарізував шибки, у його двері хтось постукав.

Він відчинив і побачив за порогом маленьку дівчинку. Дівчинку з блакитними очима.

– Можна, я буду у вас жити? – запитала вона.

– Будь ласка, заходь, заходь! – запросив її скляр.

Він провів її до кімнати, всадовив за стіл, пригостив яблуками і солодким фруктовим соком.

Відтак знову заходився нарізувати скло.

Дівчинка зацікавлено стежила за ним. У шибках танцювали і відбивалися промені надвечірнього сонця.

Вона взяла шматочок скла і покрутила в руках – скло виблискувало, сяяло. Це було так прекрасно!..

Скляр перестав працювати і лагідно дивився, як дівчинка раділа і тішилася скельцем.

Та ось погасли останні промені сонця і дівчинка раптово обернулася на квітку.

Скляр сторопів.

Цілу ніч він не стуляв повік, боячись, щоб із квіткою не трапилося чогось.

А вранці квітка знову стала дівчиною. Скляр усміхнувся їй і, весело на-свистуючи, пішов склити вікна.

Так вони й жили – скляр і дівчинка.

Ночами дівчинка ставала квіткою, а вдень гралася, очікуючи, коли повернеться майстер.

Та найбільше дівчинка любила спостерігати, як міняться на сонці шматочки скла. Вона зачаровано дивилася на сяючі шматки, здивовано кліпаючи своїми довгими віями.

Шибки, якими милувалась дівчинка і які скляр потім уставляв у вікна, чарівно мерехтіли голубим сяйвом.

Дітлахи були в захопленні від цих шибок. Перед сном вони дивилися на них, а вночі тихенько відчиняли вікна й летіли в небо.

Осяяні місячним світлом,

вони співали, як ті птахи, що щебечуть і співають, бо вміють ширяти в небі.

Дехто з дорослих теж літав разом з дітьми. Проте були й такі, кому це не подобалося, і вони порозбивали всі шибки, що мерехтіли голубим сяйвом. Відтак покликали інших склярів, аби ті вставили звичайні шибки.

Але майстри уміли виручати один одного. Вони змовилися брати скло у скляра, який дав притулок блакитноокій дівчинці.

І в Маленькому Місті знову засяяли вікна.

І знову невдоволено забурчали дорослі – не всі, звісна річ, – мовляв, вони не можуть спати, коли діти літають і співають!

Знайшлися навіть і такі, що пригрозили стріляти в дітей, якщо вони не перестануть літати.

Тоді скляр попрохав блакитнооку дівчинку:

– Не грайся, будь ласка, більше зі склом.

– Чому? – здивувалася та.

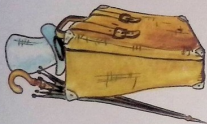
І скляр розповів їй усе.

Дівчинка засмутилася.

– Я дуже тебе люблю, але не можу й далі залишатися у вашому місті. Я піду. Ти дивись на небо. Поки воно блакитне – я буду жива, бо небесна блакить – від кольору моїх очей. Може, я коли-небудь і повернуся до тебе, коли тут більше не буде тих людей, що не дають дітям літати, – сказала вона й пішла.

Скляр чекав її, але дівчинка не повернулася...

Дідусь замовк. Очі його зблиснули вологою.

І тут я збагнув: він розповідав мені про себе!

Хворий дідусь мовчав, а з його очей котилися сльози.

Потім він підвівся, одягся і, підійшовши до вікна, гукнув:

– Ходи, допоможеш мені!

Ми прибрали з підвіконня книги і...

І я побачив диво!

Швидко у вікні випромінювали блакитне сяйво!

– Це – єдине вікно у місті, яке залишилося таким...

Я стояв, зачарований блакитним мерехтінням.

Голос дідуся вивів мене з заціпеніння.

– Мені пора летіти. Прошу тебе, залишися тут, живи в моїй оселі і, будь ласка, дочекайся дівчинки з блакитними очима.

Після цього він відчинив вікно, розпростер руки і зник у пільмі.

Нараз налетів порив вітру. Дзенькнуло скло. Це розбилося останнє вікно, що мерехтіло блакитним сяйвом...

І я залишився у кімнаті сам...

Я й досі живу в цій кімнаті.

Встаю на світанку й дивлюся на небо.

Воно – блакитне. Я полегшено зітхаю: блакитноока дівчинка жива! Вона десь собі грається і колись неодмінно постукає до мене.

Але я благаю вас, діти: якщо вам пощастить побачити після заходу сонця блакитнооку дівчинку, яка несподівано обернеться на квітку, не здіймайте галасу. Краще посидьте поряд до світанку, аби в темряві хтось випадково не наступив на неї...

ЗМІСТ

СУМНИЙ КЛОУН 3
 СКРИПАЛЬ І ПТАШКА 9
 ТЕТРСУЛЕЛА - САЖОТРУС 14
 ШАПКАР 20
 ОСТАННЯ КАЗКА 27

Літературно-художнє видання

ПЕТРІАШВІЛІ Гурам

КАЗКИ МАЛЕНЬКОГО МІСТА

Для дошкільного та молодшого шкільного віку

Переклад із грузинської
Реп'яха Станіслава Панасовича

Художник *Гармаш Дмитро Юрійович*

Редактор *Д. С. Андрухів*. Художній редактор *В. І. Зайцева*
 Коректор *Л. В. Олексієнко*. Комп'ютерна верстка *С. І. Павлюк*
 Підписано до друку 31.03.04. Формат 60x90 1/8. Папір офсетний.
 Гарнітура шкільна. Друк офсетний.
 Умовн. друк. арк. 4. Умовн. фарб.-відб. 17. Обл.-вид. арк. 2,46.
 Тираж 2000 пр. Зам. 4-2268

Видавництво дитячої літератури «Веселка»,
 Мельникова, 63, Київ, 04655
 e-mail: veskiev@iptelecom.net.ua

Свідцтво про державну реєстрацію № 02473079
 від 7 червня 1995 року

Друк КТ Київська нощна фабрика
 04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 51а, тел. 417-25-68

Петріашвілі, Гурам

ПЗ0 Казки Маленького Міста: Для дошк. та мол.
 шк. віку / Пер. із груз. С. Реп'яха; Худож. Д. Гар-
 маш.—К.: Веселка, 2004.— 31 с.: іл.
 ISBN 966-01-0291-7

ББК 84

ISBN 966-01-0291-7 (укр.)

Т 3. 069
УДК 620.001.1
620.001.1

